

Lokalarkivet

LOKALARKIVETS HISTORISKE ARTIKLER SKRIVES AF **JØRGEN GRANDT** OG **DINES BOGØ**

Heksehyl, hundepropper og lynkinesere

LOKALHISTORIE:

Jørgen Grandt fortæller om sin nytårsaften 1954.

AF JØRGEN GRANDT

Jeg er 12 år den nytårsaftensdag i 1954, hvor en mindre åbenbaring pludselig rammer mig i nakken: I år 2000 fylder jeg 58. Otte og halvtreds! Kan mennesker blive så gamle? Eksisterer verden til den tid? Finn ryster på hovedet og sparker til min røjser: Kom nu, mand, vi skal over efter noget mere, inden de får udsolgt! På vejen gennem passagen i Lemberggade smider vi vores sidste lynkinesere ind mellem buskene og indkasserer en skideballe fra en dame med barnevogn.

»Noget mere« er fyrværkeri. Det sælges hos farvehandleren på hjørnet af Bulgariensgade. Der er to ansatte til at ekspedere de ti kunder. Alle sammen mænd og drenge. De voksne køber raketter, de største drenge kanonslag, vi andre nøjes med lynkinesere, knaldhætter, frøer, heksehyl og hundepropper. De rødbrune 10-øres kinesere er min favorit. Dem kan man ikke få i kiosken i Bremensgade; der har de kun de små 5-øres, som hænger sammen på en snor.

Bjarne og Henrik foretrækker de små og køber en hel æske. Holger er alene hjemme, så vi går hjem til ham, slukker lyset i stuen og stiller os ud på altanen for at kyle knaldhætter ned på fortovet, når folk går forbi. Flere lover os røvfuld, men vi gemmer os i mørket bag altankan-

BANG! Den dejligste lyd, når kanonslaget knaldede. Men det var om at passe på fingrene, husker Jørgen Grandt. Arkivfoto: Michael Paldan.

ten. Ovre i porten ved købmanden står Per og Ivan og peger op. I et mørkt trappevindue sidder Erland med en snor, hvis anden ende er viklet omkring haspekrogen på et

vindue overfor. Når han rykker i snoren, bevæger en mørtik sig mod ruden med små usynlige klikklik-lyde! Vi tisser næsten i bukserne af grin.

På legepladsen i Græsvæn-

get sætter vi fire heksehyl og to frøer fast til de to gynger, antænder og skubber gyngerne i gang. Lyden og synet er så smukt, at vi næsten får tårer i øjnene; måske er det

bare krudtrøgen der svider.

Rigtige tårer ned ad kinderne får jeg et øjeblik senere, da jeg står inde i Trægården nr. 12. Jeg har tændt en 10-øres kineser for at kaste den ned under terrazzotrappen, men lunten er for kort, og den eksploderer på vej ud af min hånd. Braget synger i mine trommehinder og smerten i lillefingeren er infam i mange dage. Ivan griner og trøster mig akavet, og på det tidspunkt burde jeg være gået hjem. I stedet trækker han mig over i Nyrnberggade for at »vise mig noget sjovt«, som han havde lært af sin fætter.

I indkørslen til en af fabrikerne har han gemt en mælkeflaske, en helliters af de hvide fyldt med vand. Med den i hånden går han ind på trappen i nr. 32 og sætter gummimåtten i klemme for at holde gadedøren åben. Jeg glemmer næsten smerten i min finger af skræk, da jeg ser Ivan forsigtigt anbringe den fyldte flaske oven på dørhåndtaget, hvorefter han ringer på - og styrter ud ad gadedøren. Og jeg hen ad gaden. Den dag i dag kan jeg endnu høre flaskens smadres og splintres mod dørtrinnet, da entredøren bliver åbnet af beboeren. Dit dumme svin, Ivan, tænker jeg. Sådan husker jeg ham stadig.

Ved festen med familien om aftenen ovre på Femkløvervej har vi papirhatte og -kyser på. Brillen, halvmasker, prutteposer på stolene. Serpentin, knallerter, stjerne-

kastere og bordbomber, en grinende fuldmåne i vinduet, stuen er tåget af røg fra cigarer og cigaretter. Kun to ud af otte voksne ryger ikke. Hagemække med påtrykte sangtekster.

Alle snakker i munden på hinanden og puster på min finger. Måske får vi torsk. Ingen vin, men mange øl og appelsinvand. Til kaffen Patria-vermouth, Brun Heering og den Hvide med guldspåner, senere nødder, kransekage og 'champagne'. Der er også sukkerknalder af gummi fra Herolds Varehus, en knaphulsblomst der sprøjter vand og en en falsk cigar.

Klokken 12 går vi op på loftet ad en køkkentrappe henne på Brigadevej og kigger ud af et åbent vindue. En pind fra en raket lander tæt ved os. Nede på nogle halvnøgne juletræer sidder sole og heksehyl som stjerner. En sejlgarnsbombe eksploderer i en cykelkurv af strå. I Byglandsgade har unge mennesker sat raketter i flasker på skrå i en kloakrist, så de kan fyres af ned ad gaden i stedet for op i luften. Sindsyge idioter, siger min onkel.

Næste eftermiddag går vi omkring og samler fusere op. De har sjældent tilstrækkelig lange lunter, men så skærer vi dem op og hælder krudtet ud i tomme tændstikæsker. Det gør ondt i min lillefinger, og da jeg opdager et intakt kanonslag ligge i rendestenen, sparker jeg det ned i kloakken, uden de andre ser det.

Halm-pillefabrik

Straw pellets - strøelse specielt til heste